

*INTERNATIONAL SYMPOSIUM ABOUT SALESIAN HISTORY IN MIDDLE
AND WESTERN EUROPE*
“SALESIAN HISTORY IN POLITICALLY DIFFICULT TIMES”
(MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM NA TEMAT HISTORII SALEZJA-
NÓW W ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ EUROPIE
„HISTORIA SALEZJANÓW W TRUDNYCH POLITYCZNIE CZASACH”)

(Groot-Bijgaarden, Belgia, 30 października–1 listopada 2004 r.)

Od 30 października do 1 listopada 2004 r. w domu salezjańskim w Groot Bijgaarden k. Brukseli odbyło się międzynarodowe sympozjum dotyczące historii salezjanów w Europie, w okresie trudności politycznych w XX w. Uczestniczyło w nim osiemnastu historyków z jedenastu państw europejskich. Zostało zorganizowane przez: Associazione Cultori di Storia Salesiana, Istituto Storico Salesiano, Philosophisch – Theologische Hochschule der Salesianer Don Boscos Benediktbeuern.

Sympozjum rozpoczęło się sesją popołudniową. Po przywitaniu gości przewodniczący sesji ks. prof. Norbert Wolff SDB z Benediktbeuern (Niemcy) dokonał prezentacji głównych założeń programowych spotkania. Następnie wygłosił referat *The ‘forgotten’ Salesian House of Sierck and Thionville in Lorraine (1904–1917)*. Odnosił się w nim do historii pierwszego domu salezjańskiego na ówczesnym terenie imperium niemieckiego w Sierck/Lorraine. W roku 2004 przypadła setna rocznica jego założenia. W Sierck pracowali głównie salezianie włoscy. Swoją opieką duszpasterską otoczyli przede wszystkim emigrantów z Włoch. Historia działalności tego domu zamyka się w latach 1904–1917. Jego funkcjonowanie zawsze borykało się z licznymi problemami. We współczesnej salezjańskiej historiografii niemieckiej placówka ta należy do zapomnianych. Konsekwencją tego jest brak jakichkolwiek celebracji związanych z jubileuszem erygowania tego domu.

W sesji wieczornej wysłuchaliśmy dwóch referatów. Ksiądz prof. Bogdan Kolar SDB z Uniwersytetu w Ljubljanie (Słowenia) przedstawił temat: *The Impact of world war i on the salesian activites in Slovenia*. Nakreślił w nim historię słoweńskich domów salezjańskich na terenie Austro-

Węgier podczas I wojny światowej. Salezianie nie mieli tam łatwego położenia. Jako zgromadzenie zakonne wywodzące się z Włoch musieli udowodniać swoją lojalność wobec Austrii. Po otwarciu się frontu włoskiego w maju 1915 r. spotkały ich liczne represje. Byli siłą wcielani do wojska, a salezjańskie zakłady wychowawcze zamykano i zmieniano na szpitale.

Następnie dk. Kamil Pozorski SDB z WSD TS Łąd (Polska) odczytał przetłumaczony przez siebie referat przygotowany przez ks. Jarosława Wąsowicza SDB z Salezjańskiego Archiwum Inspektorialnego w Pile: *La cura dell'eredità storica nell'Ispettorato di S. Adalberto di Pila*. Omówione w nim zostały aktualne kierunki badań środowiska historyków z Inspektorii św. Wojciecha w Pile, stan i organizacja inspektorialnego archiwum, kształcenie współbraci w zakresie historii na uczelniach świeckich oraz program edukacji historycznej w seminarium w Łądzie.

Kolejny dzień sympozjum rozpoczął się Eucharystią. W sesji przedpołudniowej wygłoszono trzy referaty. Ks. prof. Yves Le Carreres SDB (Francja) przedstawił temat: *La marquise de Barolo, née Juliette Colbert*. Zapoznał słuchaczy z interesującą biografią markizy Giulii Barolo, której działalność filantropijna miała znaczący wpływ na życie młodego ks. J. Bosko. W swoim wystąpieniu prelegent zarysował szeroki kontekst spotkania tych dwojga świętych postaci (przypominał przy okazji, że trwa proces beatyfikacyjny markizy G. Barolo, który rozpoczął się w 1991 r.). W klarowny sposób zostało ukazane, czemu drogi tych dwóch charyzmatycznych osób musiały się rozjeść. Markiza, która zajmowała się edukacją „upadłych dziewcząt”, nie mogła przecież pozwolić na to, aby na tym samym podwórku ks. Bosko realizował swoje posłannictwo wśród opuszczonych chłopców. Ksiądz Bosko zrozumiał także, że opuszczając dzieło Barolo, będzie ono trwało nadal, dzięki jej wysokiej pozycji społecznej i majątkowi, chłopcy zaś nie mieli nikogo, kto by się nimi opiekował. Nie zakłóciło to jednak w niczym ich dobrych kontaktów, które trwały aż do śmierci markizy G. Barolo w 1864 r.

Siostra dr Kamila Novosedlikova FMA (Słowacja) przedstawiła referat zatytułowany: *Experience in writing the first history of FMA in Slovakia*. Ukazała w nim dzieje Instytutu Córek Maryi Wspomożycieli na Słowacji. Szczególnie ciekawe wątki dotyczyły funkcjonowania siostr w czasach reżimu komunistycznego, kiedy Kościół na Słowacji został zepchnięty do podziemia i był poddany dotkliwym represjom. Wystąpienie s. Novosedlikovej zostało ubogacone pokazem multimedialnym, prezentującym materiały archiwalne: zdjęcia i dokumenty. Prelegentka w swoim wystąpieniu tylko zasygnalizowała najważniejsze problemy pojawiające się w dziejach FMA na Słowacji. W przyszłym roku ukaże się drukiem jej rozprawa doktorska przedstawiona na Katolickim Uniwersytecie w Rużombergu, całościowo omawiająca tematykę podjętą na sympozjum w Groot Bijaarden.

W ostatnim przedpołudniowym wykładzie ks. William John Dickson SDB (Wielka Brytania) zaprezentował temat: *Prevention and Repression. The reception of the salesian educational system in English Salesian Schools*. Odnosił się w nim do problemu stosowania kar cielesnych w pierwszych domach salezjańskich w Anglii. Mentalność wychowawcza w szkolnictwie na Wyspach Brytyjskich była zupełnie inna niż w tych częściach kontynentu, na które wywarła wpływ rewolucja francuska. Do takich regionów należał natomiast Piemont. Stąd też system prewencyjny zastosowany przez ks. Bosko był tam łatwy do zaakceptowania. Inaczej było w Anglii, gdzie salezianie pozostali przy systemie stosującym kary cielesne i nagrody.

Sesja poobiednia odbyła się w domu salezjańskim w Oud-Heverlee. Ksiądz prof. Jacques Schepens SDB (Belgia) z Uniwersytetu w Leuven i UPS w Rzymie, przedstawił referat: *The Don Bosco Library in the North-Belgian Province*, w którym zapoznał słuchaczy z historią powstania ośrodka *Don Bosco Library*. Po jego wystąpieniu wszyscy uczestnicy sympozjum mogli zapoznać się z tym ośrodkiem. Podczas zwiedzania zaprezentowano organizację księgozbioru i archiwum, w którym znajdują się cenne materiały dziejów salezjańskich w Belgii. W *Don Bosco Library* znajduje się największy, po bibliotece i archiwum centralnym w domu generalnym, zbiór różnojęzycznych „Biuletynów Salezjańskich”. Biblioteka ta ściśle współpracuje z uniwersytetem w Leuven, dzięki czemu w szerokim zakresie mogą z niej korzystać studenci zajmujący się problematyką pedagogiczną oraz historią Zgromadzenia Salezjańskiego.

Kolejnym prelegentem była s. Maria Maul FMA (Austria), która zaprezentowała temat: *Which neamess and distance? A look at the relationship of Salesians and Salesian sisters at the time of the provincials Fr. dr. Franz X. Niedermayer and Sr. Alba Deambrosis*. W swoim wystąpieniu poruszyła zagadnienie wzajemnej współpracy salezjanów i salezjanek oraz problemów jej towarzyszących w okresie inspektorowania ks. dr. Franza X. Niedermayera i s. Alby Deambrosis. Okres ten był o tyle ciekawy, że SDB i FMA na terenie Austrii i Niemiec musieli funkcjonować w rzeczywistości narodowego socjalizmu, programowo zwalczającego chrześcijaństwo. Innym problemem była kwestia autonomii działania i realizacji charyzmatów z poszanowaniem własnej odrębności.

Wieczorem uczestnicy sympozjum udali się na zwiedzanie miasta uniwersyteckiego w Leuven. Była to okazja do zapoznania się z historią najstarszego, katolickiego ośrodka akademickiego. Zwiedzono najważniejsze miejsca związane z działalnością tej zasłużonej dla nauki uczelni.

W ostatnim dniu sympozjum wysłuchaliśmy dwóch wykładów. Pierwszy wygłosił były wychowanek salezjański prof. Peter Roebuck (Irlandia Północna) z Uniwersytetu w Uister. W swoim wystąpieniu przedstawił zagadnienie: *Fr. Frederick Couche: Provincial of the Anglo-Irish Province 1940–1952*. W zaprezentowanym referacie odniósł się do historii Prowincji Angielsko-Irlandzkiej w latach 1940–1952. W tym okresie jej inspektorem był ks. Frederick Couche. Przełożony ten, pomimo trudnej sytuacji wojny i okresu powojennego, okazał się silną osobowością, normalizującą pracę salezjańską na terenie podległej sobie inspektorii.

Ostatnim wykładem wygłoszonym na sympozjum było wystąpienie ks. prof. Johanna Welgossa SDB (Niemcy) na temat: *The Salesians under the National Socialism*. Rok kanonizacji św. Jana Bosko (1934) zbiegł się z dojściem do władzy Adolfa Hitlera. Stwarzało to w Niemczech nie tylko nową sytuację polityczną, ale wyznaczało także określony kierunek relacji władzy do Kościoła. Podczas gdy w Niemczech większość społeczeństwa utożsamiała się z hasłem „Naszym führerem jest Hitler”, salezianie parafrazowali je, mówiąc: „Naszym führerem jest ks. Bosko”. Okres władzy narodowego socjalizmu w Niemczech zaznaczył się w historii niemieckich salezjanów ich męczeństwem i prześladowaniami. Byli przymusowo wcielani do wojska i ginęli w obozach koncentracyjnych. Wciąż brakuje całościowego opracowania historii salezjanów niemieckich w okresie hitlerowskiego reżimu.

Ostatnim akcentem sesji było zaplanowanie tematyki następnego spotkania historyków salezjańskich. Dotyczyć ono będzie działalności szkolno-wychowawczej salezjanów w okresie, gdy przełożonymi generalnymi byli ks. Michał Rua i ks. Paweł Albera. Kolejne sympozjum odbędzie się w lutym 2006 r. w Meksyku. W tym samym roku planowane jest także spotkanie historyków salezjańskich w Krakowie.

dk. Kamil Pozorski SDB
ks. Jarosław Wąsowicz SDB